

บทที่ 4

ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลและจำเลยในชั้นศาล

ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในประเทศไทย การสืบพยานบุคคลตามปกติทั่วไปพยานจะต้องมาศาลเพื่อเบิกความถึงข้อเท็จจริงที่ตนได้รู้ได้เห็นมาให้ศาลทราบเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี ในการพิสูจน์ความบริสุทธิ์หรือความผิดของจำเลยโดยต้องเบิกความต่อหน้าศาลและจำเลย ดังนั้นพยานบุคคลจึงมีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการพิจารณาคดีอาญา และมีความสำคัญต่อการชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้เมื่อโจทก์สามารถนำพยานมาสืบพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้จนปราศจากข้อสงสัย ถ้าพยานโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แม้จำเลยจะรับสารภาพ ศาลก็ไม่อาจรับฟังว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด หรือแม้จะมีพยานจำเลยบางคนเบิกความเป็นโทษแก่จำเลย จนทำให้เห็นว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ศาลก็จะรับฟังพยานจำเลยร่วมกับพยานโจทก์เพื่อให้พอฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ ดังนั้น ในคดีอาญาพยานบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่ศาลจะใช้ชี้แจงน้ำหนักคำพยานเพื่อพิจารณาและพิพากษาคดี ดังนั้นจึงต้องศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบและเสนอแนะวิธีการดำเนินการคุ้มครองพยานในชั้นศาลให้เหมาะสมกับสิทธิของจำเลยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้าพยาน (Right to Confront Witness) และถามค้านพยาน (Right of Cross-Examination)

กระบวนการพิจารณาคดีในศาล การให้พยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลและจำเลยตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ถือเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเพราะจะทำให้จำเลยได้มีโอกาสเผชิญหน้ากับพยานเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ อันเป็นกระบวนการสืบพยานในระบบกล่าวหาที่ให้จำเลยซึ่งมีฐานะเป็นประธานในคดีได้มีโอกาสดต่อผู้คดีได้อย่างเต็มที่ แต่ก็มีข้อที่น่าพิจารณาว่าการคุ้มครองพยานในชั้นศาล ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 ได้แก่ การสืบพยานโดยใช้สื่อโทรทัศน์วงจรปิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 172 วรรคสาม , การเดินเผชิญสืบทายและการส่งประเด็นไปให้ศาลอื่นสืบทายแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 ,การเบิกความที่ศาลอื่นโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 ซึ่งการให้ความคุ้มครองแก่พยานดังกล่าวมานี้ยังคงรักษาไว้ซึ่งสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานเอาไว้ รวมถึงสิทธิในการถามค้านเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง รวมถึงศาลเองก็สามารถสังเกตกริยาท่าทางของพยานในการดำเนินคดีดังกล่าวได้เหมือนกับการดำเนินคดีโดยทั่วไป ซึ่งเป็นวิธีการลดความตึงเครียดของพยาน เพื่อมิให้มีเหตุใดๆ มากระทบต่อความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ของพยาน อันอาจทำให้พยานขาดโอกาสในการเปิดเผยความจริง เพื่อให้ศาลสามารถค้นหาข้อเท็จจริงในคดีได้มากยิ่งขึ้น

ซึ่งการสืบทายโดยใช้สื่อโทรทัศน์วงจรปิด และการสืบทายผ่านการถ่ายทอดภาพและเสียง(Video Conferencing) นั้น บุคคลทุกฝ่ายในคดีไม่ว่าจะเป็นศาล พยาน คู่ความทั้งสองฝ่าย สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาร่วมกัน ซึ่งการสืบทายโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงเป็นการสืบทายโดยมองผ่านสื่อประเภทหนึ่ง คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถมองเห็นและถามตอบคำถามได้ จำเลยจึงไม่เสียสิทธิในการเผชิญหน้าพยานและการถามค้านพยานไป แม้ว่าการตอบสนองต่อการรับรู้ของจำเลยนั้นมีความแตกต่างจากการสืบทายในห้องพิจารณาโดยปกติที่คู่ความทั้งสองฝ่ายมาอยู่ตรงหน้ากัน การมองผ่านสื่ออาจทำให้จำเลยไม่สามารถสังเกตอากัปกริยาของพยานได้ดีเท่ากับการที่พยานมาเบิกความในห้องพิจารณาเดียวกัน โดยตรงแบบ face to face ก็ตาม แต่การสืบทายผ่านสื่อโทรทัศน์วงจรปิดและการถ่ายทอดภาพและเสียงนั้นเป็นวิธีการที่มีการตรวจสอบจากบุคคลทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นศาลและคู่ความทั้งสองฝ่ายในเรื่องความสามารถและความจริงใจของพยาน ทำให้พยานมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

สิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานนี้ไม่ใช่หลักที่เคร่งครัดตายตัว เพราะเมื่อคำนึงถึงความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดี การจำกัดสิทธิของจำเลยดังกล่าวย่อมเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะการดำเนินคดีอาญาถือเป็นเรื่องของมหาชน เป็นเรื่องของประโยชน์ของรัฐและความสงบเรียบร้อยของสังคม ถือหลักประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญในการดำเนินคดีอาญา อีกทั้งยังช่วยให้ศาลสามารถแสวงหา ข้อเท็จจริงในคดีได้มากยิ่งขึ้น แต่เมื่อการสืบทายโดยจัดให้มีการ

ถ่ายทอดภาพและเสียงกระทบต่อสิทธิของจำเลย การสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงจึงต้องถูกใช้อย่างจำกัดสำหรับสถานการณ์ที่จำเป็น

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดี

โดยเร็ว (Right to Speedy Trial)

การคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว (Right to Speedy Trial) นี้ ได้บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2551 มาตรา 40 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่อง การได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจสอบเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ...

(7) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว...”

ซึ่งมาตรการในคุ้มครองพยานบุคคลในชั้นศาลที่กล่าวมาในบทที่ 3 ไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานโดยใช้สื่อโทรทัศน์วงจรปิด การเดินเผชิญสืบพยานและการส่งประเด็นไปให้ศาลอื่นสืบพยานแทน หรือการเบิกความที่ศาลอื่นโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง เป็นมาตรการให้

ความคุ้มครองแก่พยานในชั้นศาล ในขณะที่เดียวกันก็คุ้มครองสิทธิของจำเลยในการพิจารณาคดีโดยเร็ว แต่อย่างไรก็ดีมีปัญหากรณี การคุ้มครองพยานด้วยการเดินเผชิญสืบพยานและการส่งประเด็นไปให้ศาลอื่นสืบพยานแทน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230 นั้น แม้เป็นกรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลและการสืบพยานด้วยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้ ศาลจึงส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทน โดยกำหนดให้ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจหน้าที่ดังศาลเดิม รวมถึงมีอำนาจส่งประเด็นต่อไปยังศาลอื่น ซึ่งการส่งประเด็นไปสืบยังศาลแห่งอื่นดังกล่าวอาจใช้ระยะเวลาเวลานาน ซึ่งถือเป็นการขัดต่อสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว อันก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ดังนี้

การส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นอาจใช้ระยะเวลาเวลานานกว่าศาลที่รับประเด็นจะทำการสืบพยานและส่งสำนวนกลับ เพราะในการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นนี้ กฎหมายได้กำหนดให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลางเท่าที่จำเป็นแก่ศาลที่รับประเด็นเพื่อสืบพยานหลักฐาน การใช้ระยะเวลาในการส่งประเด็นดังกล่าว ทำให้ไม่มีความต่อเนื่องในการฟังข้อเท็จจริงของศาลเพื่อพิจารณาและพิพากษาคดี ซึ่งอาจส่งผลให้ศาลที่พิจารณาคดีไม่สามารถใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ส่งประเด็นไปสืบนั้นได้เป็นอย่างดี

ศาลที่เป็นผู้ส่งประเด็นไปสืบไม่สามารถส่งเหตุพยานหลักฐานและอากัปกิริยาหรือท่าทางของพยานบุคคลที่ได้ส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นได้ด้วยตนเอง ศาลที่เป็นผู้ส่งประเด็นเพียงแต่อ่านจากสำนวนจากศาลที่รับประเด็นได้จดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่ได้ส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นและเตือนความจำโดยการอ่านจากสำนวน เป็นเหตุให้การใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานของศาล เพื่อพิพากษาคดีลงโทษแก่จำเลยอาจเกิดความคลาดเคลื่อนและไม่น่าเชื่อถือ จนอาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่กรณี

การส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่น ทำให้องค์คณะผู้พิพากษาที่รับประเด็นกับองค์คณะผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีพิพากษาเป็นคนละองค์คณะกัน และทำให้องค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีไม่อาจใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นได้อย่างถูกต้องเนื่องจากองค์คณะที่พิจารณาพิพากษาคดีไม่ได้เป็นผู้ที่ทำการสืบพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ได้ทำการพิพากษาคดีนั้น โดยนำพยานหลักฐานที่ได้มาจากการส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่น ซึ่งผู้พิพากษาที่เป็นผู้ส่งประเด็นจะนำพยานหลักฐานที่ได้จากองค์คณะผู้พิพากษาที่รับประเด็นเพื่อสืบพยานหลักฐานมาประกอบการตัดสินใจเพื่อลงโทษจำเลย การพิจารณาพิพากษาคดีในกรณีนี้ จึงทำให้ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่น เพื่อวินิจฉัยคดีได้อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ ทั้งนี้เพราะศาลไม่ได้เห็นอากัปกิริยาของพยาน เพียงแต่

ตรวจดูจากสำนวนซึ่งศาลจะจดเฉพาะประเด็นที่สำคัญ ซึ่งขัดต่อหลักการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 ที่บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความที่ศาลอื่น หรือสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ทั้งนี้ ภายใต้การควบคุมของศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”เป็นบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดขึ้น เพราะเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความที่ศาลได้ ไม่ว่าเนื่องจากเพราะระยะทางที่ห่างไกล หรือเพราะเกิดจากความหวาดกลัวจำเลยก็ตาม บทบัญญัติมาตราดังกล่าวก็สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่น ตามมาตรา 230 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ เพราะการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพนั้น เป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องการเดินทางไปสืบพยาน ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการเดินทาง รวมถึงการเสียเวลาไม่ว่าจะเป็นคู่ความฝ่ายที่อ้างบุคคลดังกล่าวเป็นพยานของตนเอง หรือคู่ความฝ่ายตรงข้าม คือ ตัวจำเลยนั่นเอง

การเบิกความที่ศาลอื่นโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพนี้ ทำให้เกิดประโยชน์คุ้มครองสิทธิของคู่ความทั้งสองฝ่าย กล่าวคือฝ่ายโจทก์ที่เป็นผู้กล่าวอ้างพยานบุคคลดังกล่าว ก็สามารถรักษาไว้ซึ่งคุณค่าของพยานของตนมิให้ต้องเสียไป อันเนื่องมาจากหวาดกลัวคู่ความฝ่ายตรงข้ามหรือความเบื่อหน่ายหากต้องเดินทางมาเป็นระยะทางไกลเพื่อเบิกความในคดีที่ตนมิได้มีส่วนได้เสีย และในขณะเดียวกันจำเลยก็ได้รับความคุ้มครองตามสิทธิของตน คือ การได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว

อย่างไรก็ตาม หากมีความจำเป็นที่ไม่สามารถถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ การส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่นก็ควรที่จะมีการกำหนดระยะเวลาอันสมควร เพื่อให้มีการพิจารณาคดีและสืบพยานภายในระยะเวลาอันสมควร เพื่อให้ศาลมีความต่อเนื่องในการฟังข้อเท็จจริงในการพิจารณาและพิพากษาคดี ส่งผลให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการชั่ง

น้ำหนักพยานหลักฐานที่ส่งประเด็นไปสืบนั้นได้เป็นอย่างดี รวมทั้งยังจะไม่กระทบต่อสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานกับหลักการเปิดเผยในคดีอาญา

หลักการสำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่งได้กำหนดไว้ว่าการพิจารณาคดีอาญาจะต้องกระทำโดยเปิดเผย เป็นไปตามหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2551 มาตรา 40(2) บัญญัติว่า “สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจสอบเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง”

หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยดังกล่าว เป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศ โดยปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10 บัญญัติไว้ว่า “ทุกคนมีสิทธิโดยเสมอภาคเต็มที่ ในอันที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและเที่ยงธรรม ในการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตน และการกระทำผิดอาญาใดๆ ที่ตนถูกกล่าวหา” และในบทบัญญัติเพิ่มเติม ฉบับที่ 6 ของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคดีอาญา จำเลยจะได้รับการพิจารณาอย่างเปิดเผยจากลูกขุนที่มีความเที่ยงธรรม...” (In all criminal prosecutions, the accused shall enjoy the right to a public trial by an impartial jury...)

หลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกาถือเป็นเรื่องสำคัญ โดยมีคำกล่าวไว้ว่า “justice must satisfy the appear appearance of justice” หากการพิจารณาคดีอาญาใดๆ ขัดต่อหลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดี ถือเป็นการกระทำที่มีชอบ ซึ่งศาลชั้นต้นจะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ แต่สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนั้นเป็นสิทธิเฉพาะตัวของบุคคลซึ่งเป็นจำเลยในคดีอาญา และจำเลยดังกล่าวก็สามารถที่จะสละสิทธินี้ได้ รวมถึงสามารถมีคำร้องขอหรือให้การพิจารณาเป็นการพิจารณาลับได้

สำหรับในประเทศไทยหลักการเปิดเผยคดีอาญาบัญญัติไว้ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่อย่างไรก็ตาม หลักการเปิดเผยนี้ยังคงมีข้อยกเว้นอยู่ ซึ่งอาจเป็นลักษณะของการจำกัด

ขอบเขตการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญา ทั้งนี้เพื่อรักษาสิทธิหรือประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน ให้อยู่ในลักษณะความพอดี คือ การดำเนินคดีอาญาโดยยึดหลักการเปิดเผย จะต้องกระทำไปโดยมีขอบเขต เพราะหากมีกรณีเป็นเหตุจำเป็นต้องคุ้มครองพยานในชั้นศาล สิทธิในการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยของจำเลยอาจถูกจำกัดลงได้ อาทิเช่น

กรณีที่การเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญาอาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งหากมีการเปิดเผยการพิจารณาคดีออกไป ก็อาจเป็นผลร้ายต่อรัฐในด้านความมั่นคงของประเทศ ศาลอาจมีคำสั่งให้มีการพิจารณาคดีเป็นการลับในกรณีดังกล่าวได้

หากศาลเห็นว่าการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยอาจกระทบกระเทือนถึงสิทธิของปัจเจกชน ไม่ว่าคู่ความร้องขอให้การพิจารณาคดีอาญาทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการพิจารณาลับ เพื่อประโยชน์ของโจทก์หรือผู้เสียหายในคดี หรือความผิดบางประเภทผู้เสียหายรวมถึงผู้กระทำ ความผิดอาจเกิดความรู้สึกอับอายหากให้มีการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย ซึ่งการร้องขอเช่นนี้ ย่อมขัดต่อสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยของจำเลย ด้วยเหตุนี้ ศาลจึงต้องใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักของความขัดแย้งกัน โดยขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแห่งคดี อาทิเช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ซึ่งในความผิดดังกล่าวลักษณะแห่งการกระทำความผิด การพิสูจน์ถึงการกระทำความผิด รวมถึงการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษนั้น ต้องอาศัยพยานหลักฐานอันสำคัญแห่งคดี ซึ่งพยานหลักฐานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งคือ พยานบุคคล ซึ่งในการกระทำความผิดเกี่ยวกับเพศ พยานส่วนใหญ่ที่รู้เห็นเหตุการณ์ในคดีอันถือเป็นประจักษ์พยานที่สำคัญ ที่มีความน่าเชื่อถือที่สามารถพิสูจน์ได้ถึงความผิด หรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ก็คือ ผู้เสียหายหรือโจทก์นั่นเอง เพราะลักษณะของการกระทำความผิดนี้ส่วนใหญ่ เป็นการกระทำที่ลับตาคน มักไม่ค่อยมีผู้อื่นที่รู้เห็นเหตุการณ์ หากมีพยานอื่นๆ ก็เป็นเพียงพยานบอกเล่า หรือพยานแวดล้อมเท่านั้น ดังนั้น การที่พยานดังกล่าวเป็นผู้ที่ประสบเหตุมาโดยตรงย่อมทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกที่อ่อนไหวได้ง่ายต่อคำถามของศาลหรือคู่ความฝ่ายตรงข้าม เพราะการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต้องมีการโต้ตอบซักถามกันระหว่างทนายความฝ่ายที่อ้างตนเป็นพยาน และทนายความ ฝ่ายจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226/4 หรือในความผิดที่เกี่ยวกับชีวิต พยานอาจเกิดความรู้สึกหวาดกลัวว่าตนจะได้รับอันตราย รู้สึกอับอาย ศาลจึงอาจเห็นเป็นการสมควรที่จะให้มีการพิจารณาเป็นการลับได้

จึงเห็นได้ว่า แม้หลักของการเปิดเผยในคดีอาญาจะมีความสำคัญ เพื่อคุ้มครองความยุติธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ให้การดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นอยู่ในสายตาประชาชน และเพื่อประโยชน์ของตัวจำเลยเอง โดยถือว่าการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญานั้นประชาชน

ทั่วไปมีสิทธิเข้าฟังได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีประโยชน์หรือส่วนได้เสียกับคดีนั้นๆ อย่างไรก็ดี หลักการเปิดเผยในการพิจารณาคดีอาญานี้ ไม่ได้เป็นหลักเกณฑ์ที่เคร่งครัด แม้ว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาจะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลหรือสิทธิที่จำเลยพึงได้รับการดำเนินการพิจารณา การใช้ดุลพินิจเพื่อคุ้มครองพยานบุคคลในชั้นศาล เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่มีคุณค่าที่สามารถพิสูจน์ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย จึงเป็นดุลพินิจเลือกตัดสินใจระหว่างความปลอดภัยของสังคมกับเสรีภาพของเอกชน ซึ่งอาจจะเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่ก็ได้

4.4 ปัญหาเกี่ยวกับการที่จะไม่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนเอง อันอาจทำให้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2551 ได้บัญญัติรับรอง คุ้มครองในเรื่องของสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญา ในมาตรา 40 (4) บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้...

(4) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดี มีสิทธิได้รับ การปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ...”

สิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองนี้ถือเป็นเอกสิทธิอย่างหนึ่งที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองเรียกว่า “The Privilege against self-incrimination” (เป็นถ้อยคำที่นำมาจากรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ฉบับแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 5 (The Fifth Amendment) ที่คุ้มครอง “ถ้อยคำ” ของบุคคลเป็นสำคัญอันสืบทอดมาจากภาษาละตินที่เรียกว่า Nemo tenetur prodere seipsum ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า “No one is bound to betray himself” ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสองได้บัญญัติคุ้มครองจำเลยที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง โดยให้ศาลอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง รวมถึงคุ้มครองพยานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 234 ซึ่งบัญญัติว่า “พยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อม อาจทำให้เขาถูกฟ้องคดีอาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้นให้ศาลเตือนพยาน” ซึ่งหลักการดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติสอดคล้องกับเอกสิทธิ์ของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ดังที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ และเมื่อ

พิจารณาถึงการใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานของศาลตามมาตรา 226/1 ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่การรับฟังพยานหลักฐานนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรมมากกว่าผลเสียอันเกิดจากผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน...”

พยานหลักฐานใด นั้นย่อมหมายความว่ารวมถึงถ้อยคำของพยานบุคคล ดังนั้นหากถ้อยคำใดของพยานบุคคลได้มาโดยมิชอบ ไม่ว่าจะเกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญหลอกลวง หรือกระทำการมิชอบด้วยประการอื่นๆ ผู้เขียนมีความเห็นว่า พยานหลักฐานดังกล่าวที่ได้มาโดยมิชอบจึงสมควรที่จะต้องตัดออกไปจากการพิจารณาโดยเด็ดขาด ศาลจะใช้ดุลพินิจในการรับฟังหรือไม่รับฟังถ้อยคำของบุคคลที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายมิได้ เพราะถ้อยคำของพยานบุคคลในคดีมีความสำคัญถือเป็นพยานที่มีความน่าเชื่อถือมากที่สุดในการที่ศาลจะนำมาพิจารณาเพื่อใช้ลงโทษผู้กระทำความผิด ดังนั้นหากให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการรับฟังถ้อยคำของพยานบุคคลที่ได้มาโดยมิชอบนี้ ย่อมเป็นการขัดต่อหลักในเรื่องการคุ้มครองพยานบุคคลจะไม่ให้การเป็นปรปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ถูกฟ้องเป็นคดีอาญา ดังที่รัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติไว้

อย่างไรก็ตาม มาตรฐานสากลในเรื่องสิทธิของบุคคลที่จะไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นปรปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้องเป็นคดีอาญานั้น สิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิที่สามารถสละ (Waiver) ได้ และในหลักสากลก็เป็นที่ยอมรับซึ่งการสละสิทธิในที่นี้ ก็คือการสมัครใจให้ถ้อยคำหรือให้การรับสารภาพ ซึ่งในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่าการสมัครใจให้ถ้อยคำหรือรับสารภาพนั้น ศาลควรให้ความสำคัญในรายละเอียดเป็นอย่างมาก เพราะในเรื่องของความสมัครใจนั้นเป็นส่วนที่อยู่ภายในจิตใจของพยานบุคคล

4.5 วิเคราะห์ปัญหาการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1

แม้ว่ามาตรการในการให้ความคุ้มครองพยานด้วยวิธีการเบิกความที่ศาลอื่นโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 จะเป็นมาตรการที่สามารถให้ความคุ้มครองแก่พยาน เพื่อให้พยานได้รับความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ และในขณะเดียวกันก็ยังรักษาไว้ซึ่งสิทธิของจำเลยในการดำเนินคดีอาญา ไม่ว่า

จะเป็นสิทธิในการเผชิญหน้าพยาน สิทธิในการถามค้าน สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรมได้ดีที่สุด แต่เพื่อให้การนำมาตรการในการให้ความคุ้มครองพยานด้วยวิธีการเบิกความที่ศาลอื่นโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงมาใช้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด จึงควรมีการศึกษาถึงระบบการสืบพยานด้วยวิธีการดังกล่าว รวมถึงการศึกษาเปรียบเทียบกับ มาตรการในการคุ้มครองพยานที่มีความใกล้เคียงกันอย่างการสืบพยานโดยใช้โทรศัพท์วงจรปิด ว่า มีข้อดีที่เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำหลักเกณฑ์ต่างๆ มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อไป

4.5.1 การสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงกรณีที่พยานอยู่นอก ราชอาณาจักร

การสืบพยานบุคคลโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทาง จอภาพ มีเพื่อคุ้มครองพยานที่ไม่ต้องการเผชิญหน้ากับจำเลย เนื่องจากพยานเกิดความหวาดกลัว และมีความกดดัน หากให้พยานดังกล่าวมาเบิกความต่อหน้าจำเลย อาจทำให้พยานไม่กล้าเบิก ความตามความเป็นจริง หรือบิดเบือนไปจากความเป็นจริง

ในปัจจุบันต่างประเทศได้นำเอาหลักการสืบพยานบุคคลโดยการถ่ายทอดภาพและ เสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพดังกล่าวไปใช้ในกรณีที่พยานบุคคลที่มีอยู่นอกเขตอำนาจ ของศาลของประเทศนั้น ทำให้ศาลไม่สามารถออกหมายเรียกพยานที่มีภูมิลำเนาอยู่นอกประเทศ ดังกล่าวให้มาเบิกความเป็นพยานได้เพราะศาลไม่มีอำนาจตามกฎหมาย ดังนั้นจึงได้มีการนำ เครื่องมือสื่อสาร Video Conferencing มาใช้ในการสืบพยาน ดังเช่นในประเทศ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ เป็นต้น ทำให้พยานที่อยู่นอกประเทศไม่ต้องเดินทางมาขึ้นศาลเพื่อเบิก ความในอีกประเทศหนึ่ง นอกจากจะเป็นการคุ้มครองพยานบุคคลที่ให้อภัยค่าแล้ว ยังเป็นการ ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

สำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในประเทศไทย หากเป็นกรณีที่พยาน อยู่ นอกราชอาณาจักร ไม่สะดวกแก่การเดินทางมาเบิกความต่อศาลที่พิจารณาคดี และ พยานดังกล่าวเป็นพยานที่มีความสำคัญในคดีแล้ว ผลที่ได้รับคืออาจสูญเสียพยานที่สามารถ พิสูจน์ได้ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ดังนั้น หากเรานำบทบัญญัติแห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 ดังกล่าวมาใช้สำหรับกรณีอนุญาตให้พยานเบิก ความในประเทศที่พยานมีภูมิลำเนาอยู่โดยผ่านสื่อดังกล่าวก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการ พิจารณาคดี ซึ่งการสืบพยานด้วยวิธีดังกล่าวจะทำให้ศาลสามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้มาก

ยิ่งขึ้น มีพยานหลักฐานเข้าสู่กระบวนการพิจารณาเป็นจำนวนมาก และศาลสามารถใช้ดุลพินิจชั่งน้ำหนักจากพยานหลักฐานทั้งปวงเหล่านี้ เพื่อใช้ในการพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลย

4.5.2 วิเคราะห์การสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงและการสืบพยานโดยใช้โทรศัพท์สนทนา

การสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรศัพท์สนทนา ตามมาตรา 172 วรรคสาม แห่งประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณา มีหลักเกณฑ์ที่จะต้องนำมาพิจารณาในการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรศัพท์สนทนา คือ เมื่อได้พิจารณาถึงเพศ อายุ สถานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลย หากปรากฏว่าพยานบุคคลนั้น เข้าหลักเกณฑ์ใดๆ ตามที่กฎหมายกำหนด จึงจะสามารถทำการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรศัพท์สนทนาได้ตามมาตรา 172 วรรคสามได้ ซึ่งหลักการสืบพยานดังกล่าว มีดังนี้ คือ เป็นการสืบพยานที่กระทำในศาล โดยให้พยานอยู่อีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานดังกล่าวเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก โดยถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรศัพท์สนทนาเข้าไปยังห้องที่พิจารณาคดี โดยที่ศาล อัยการ หรือทนายโจทก์ ทนายจำเลย จำเลย อยู่ในห้องพิจารณา โดยที่คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยานได้ โดยที่พยานไม่เห็นฝ่ายที่อยู่ในห้องพิจารณารวมถึงบรรยากาศในห้องพิจารณา ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดบรรยากาศความตึงเครียดในห้องพิจารณา ซึ่งวิธีการสืบพยานวิธีนี้ จำเลยยังคงมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน รวมถึงสิทธิในการถามค้านพยานอีกด้วย และศาลเองก็สามารถสังเกตกิริยาท่าทางของพยานด้วยตนเองได้อีกด้วย

แต่อย่างไรก็ดี การสืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อโทรศัพท์สนทนา พยานบุคคลยังคงต้องมาศาลเพื่อให้ถ้อยคำด้วยตนเอง จึงมีโอกาสที่พยานดังกล่าวจะได้พบเจอกับจำเลยในบริเวณศาล ซึ่งจำเลยอาจเข้ามาทักทายพูดคุย หรือแสดงกิริยาใดๆ จนทำให้พยานเกิดความหวาดกลัวไม่กล้าให้ถ้อยคำหรือให้ถ้อยคำที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะการกดดันหรือข่มขู่ให้พยานเกิดความหวาดกลัวนั้น ไม่จำเป็นต้องกระทำเฉพาะแต่ในระหว่างการพิจารณาคดีเท่านั้น ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้พยานถูกข่มขู่ในกรณีดังกล่าว อันเนื่องมาจากพื้นที่บริเวณศาลมีบริเวณที่จำกัดไม่ได้กว้างขวางมีโอกาสดังกล่าวพยานจะได้พบกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อความปลอดภัยของพยานที่จะถูกข่มขู่หรือได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิต ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรนำวิธีการเบิกความที่ศาลอื่นโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 มาบังคับใช้ในกรณีดังกล่าว ซึ่งการสืบพยานผ่านการถ่ายทอดภาพและเสียง (Video Conferencing) นอกจากจะเป็นมาตรการในการคุ้มครองพยานอย่างหนึ่งแล้ว ยังช่วยให้

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในบางกรณีเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โดยสามารถนำมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณา กล่าวคือ เมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลนั้น และการสืบพยานหลักฐานโดยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้ ศาลมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทน ตามมาตรา 230 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งหากจำเลยต้องการรักษาไว้ซึ่งสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน จำเลยต้องเดินทางไปยังศาลที่รับประเด็น ทำให้จำเลยต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลาในการเดินทาง เพราะกฎหมายได้กำหนดให้ตัวจำเลยต้องเข้าร่วมในการพิจารณา ไม่สามารถละสิทธิในการส่งประเด็นไปสืบยังศาลอื่น อันทำให้จำเลยไม่เสียสิทธิในการถามค้าน

ส่วนการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง Video Conferencing ไม่มีกรณีที่กฎหมายบัญญัติเงื่อนไขของบุคคลที่เข้ามาเป็นพยานในการนำวิธีการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง มีเพียงกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าในกรณีที่มิเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ จึงเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการนำวิธีการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงมาใช้เพื่อคุ้มครองพยานนั้น สามารถทำได้ง่ายกว่ากรณีการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรศัพท์วงจรปิด และการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง Video Conferencing จะทำให้ทุกฝ่าย อันได้แก่ ศาล พยาน คู่ความสามารถมาอยู่พร้อมหน้ากันได้ทุกกรณี แต่เป็นการพร้อมหน้ากันแบบ Mass Conferencing อันเป็นการทำให้ทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบกันและกันได้ ทำให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจซึ่งน้ำหนักคำพยานได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรมยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียงยังเป็นการช่วยให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีได้มากยิ่งขึ้น เพราะพยานที่ถูกกดดันและหวาดกลัวจำเลยไม่ต้องมาเผชิญหน้ากับจำเลยในศาล พยานสามารถเบิกความผ่านสื่อดังกล่าวได้ อันเป็นการลดความหวาดกลัวและบรรยากาศที่ตึงเครียดในศาล ทำให้พยานกล้าที่จะเบิกความตามความเป็นจริงยิ่งขึ้น

ข้อดีของการสืบพยานทั้งสองวิธี คือ จำเลยมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานแม้จะต้องกระทำผ่านสื่อก็ตาม รวมถึงสิทธิในการถามค้านบรรยากาศในการพิจารณาเกือบจะเหมือนกับการสืบพยานโดยทั่วไป ในขณะเดียวกันก็สามารถลดความตึงเครียดของพยานลงไปได้ และข้อดีของการสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียง คือ พยานไม่ต้องเดินทางมาเบิกความให้ถ้อยคำยังศาล อาจเบิกความจากสถานที่อื่นโดยยอมทำได้ ในขณะที่การสืบพยานโดยใช้โทรศัพท์

วงจรปิด พยานยังคงต้องเดินทางไปปรากฏตัวที่ศาล แม้ว่าจะถูกจัดให้อยู่ในห้องที่มีบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการก็ตาม แต่ก็มีโอกาสที่พยานจะได้เผชิญหน้ากับจำเลยในบริเวณศาล

ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการคุ้มครองพยานในชั้นพิจารณาคดีแล้ว การสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง Video Conferencing จะทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด ไม่ว่าจะเป็นศาลที่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาด้วยตนเอง สามารถสังเกตต่อกับปฏิกิริยาของพยานเพื่อนำมาวิเคราะห์ซึ่งน้ำหนักพยานต่อไป ทำให้ผู้พิพากษาที่ทำการสืบพยานกับผู้พิพากษาที่วินิจฉัยทำคำพิพากษาเป็นบุคคลคนเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้คำพิพากษามีความเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น และจำเลยยังคงได้รับความคุ้มครองสิทธิของตนในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ได้แก่ สิทธิในการเผชิญหน้าพยาน สิทธิในการถามค้าน ส่วนพยานเองก็ได้รับความคุ้มครองให้เกิดความมั่นใจว่าการเข้ามาเบิกความให้ถ้อยคำแก่ศาลนั้น ตนจะได้รับความปลอดภัย และทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว

4.5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในกฎหมายไทย และกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ดังนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่พร้อมกันสามารถเห็นภาพและได้ยินเสียงของผู้พิพากษา ทนายความ จำเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น รวมทั้งพยานหลักฐาน และข้อมูลในกระบวนการก่อนสืบพยานทนายความมาปรากฏตัวต่อศาลพร้อมกับจำเลย เว้นแต่จำเลยจะสละสิทธิที่มีทนายอยู่ด้วยในขณะบันทึกภาพและเสียง ซึ่งจำเลยและทนายจำเลยจะสามารถเห็นและได้ยินเสียงซึ่งกันและกัน โดยมีโทรศัพท์ส่วนตัวที่กันไว้สำหรับการสนทนาส่วนตัว และเมื่อจำเลยปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ ศาลควรจัดบันทึกคำร้องต่างๆ เช่นเดิมราวกับว่าจำเลยได้มาปรากฏตัวต่อศาล จะไม่มีการบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่จะมีกฎระเบียบที่กำหนดโดยศาลว่าให้กระทำได้

การนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสืบพยานบุคคลในศาล ในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มเป็นที่นิยมแพร่หลาย ทั้งนี้โดยเริ่มจากการนำสื่อ Video Conferencing มาใช้ในกระบวนการก่อนชั้นพิจารณา (pretrial) เป็นส่วนมาก เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย จึงไม่มีเงื่อนไขเรื่องการเผชิญหน้า และในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ.1993 ได้มีการพิจารณาแก้ไขกฎที่ 10 ของกฎวิธีพิจารณาของรัฐบาลกลาง (Rule 10 of the Federal Rule of Criminal Procedure) ซึ่งจะประกาศว่า Video Conferencing อาจจะถูกนำมาใช้ในการนำตัวจำเลยมาขึ้น

ศาล (arraignments) ในระยะห่างไกลโดยจำเลยไม่ต้องมาปรากฏตัวต่อศาล ซึ่งกฎที่ 10 ของวิธีพิจารณาความอาญาของ Federal Rule มีหลักเกณฑ์ว่า

การนำตัวจำเลยมาศาล ควรทำโดยเปิดเผยต่อหน้าศาลและควรอ่านคำฟ้องหรือข้อกล่าวหาให้จำเลยฟัง และถามคำให้การจำเลย จำเลยควรจะได้รับสำเนาคำฟ้องก่อนที่จะถามคำให้การ ในชั้นของการพิจารณา Video Conferencing จะถูกนำมาใช้น้อยลง เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการเผชิญหน้า confront ซึ่งในชั้นพิจารณากฎหมายกำหนดว่าการสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย ด้วยมุ่งหมายให้จำเลยได้มีโอกาสตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน และถามค้านพยาน ดังนั้น การสืบพยานโดยใช้เครื่องมือ Video Conferencing จึงถูกกำหนดให้ใช้โดยมีเงื่อนไข คือ จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อศาลในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณา ถ้าจำเลยไม่ต้องการที่จะมาศาล จำเลยต้องแจ้งตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณาหรือเมื่อให้การรับสารภาพ ถ้าเป็นการสมัครใจที่จะไม่มาศาลหลังจากการพิจารณาได้เริ่มต้น (ไม่ว่าในระหว่างการพิจารณาจะได้แจ้งให้ศาลทราบตามข้อบังคับของศาลหรือไม่) หากเป็นคดีที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต และเป็นการสมัครใจที่จะไม่มาศาลตามข้อกำหนดในคำพิพากษา หรือภายหลังจากที่ได้เตือนว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการพิจารณา หรือทำให้เกิดความวุ่นวาย หรือกระทำต่อไป ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปจากห้องพิจารณา กรณีที่จำเลยไม่ต้องมาศาล มีดังนี้

เมื่อทนายความมาศาลแทนจำเลย และจำเลยได้จัดการตามข้อกำหนดแล้ว

เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยมีโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้นำจำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย

เมื่อการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยาน อันเป็นคำถามข้อกฎหมาย

เมื่อกระบวนการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการแก้คำพิพากษา ภายใต้กฎข้อที่ 35

เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การใช้ Video Conferencing ของประเทศสหรัฐอเมริกา เห็นว่าเคร่งครัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน โดยที่กฎหมายกำหนดให้ในการสืบพยานทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานด้วยวิธีใด จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลทุกครั้ง ซึ่งบทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของการไม่ต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาล้วนแต่เป็นกรณีที่การดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นๆ ไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิใดๆ ของจำเลยที่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย เช่น เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยมีโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้

นำจำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย เป็นกรณีเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อย หากจำเลยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ อันเป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจ และรู้ถึงการสละสิทธิดังกล่าว ศาลจึงยอมอนุญาตให้จำเลยไม่ต้องมาร่วมการดำเนินกระบวนการพิจารณา และหากเป็นการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยาน อันเป็นคำถามข้อกฎหมายแล้ว ถือเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาคดีเช่นกัน เป็นหลักเกณฑ์การปรากฏตัวของจำเลยที่ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณา สามารถดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้ เพราะหากปฏิบัติตามหลักการพิจารณาคดีและการสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยอย่างเคร่งครัดแล้ว ในบางกรณีหากเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยาก หรือเป็นคดีที่มีความผิดเพียงเล็กน้อย ที่จำเลยให้การรับสารภาพในคดีดังกล่าวแล้ว หากจำเลยไม่สามารถมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ศาลก็ไม่สามารถที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ต้องเลื่อนคดีออกไปจนกว่าจำเลยมาศาลจึงจะทำการพิจารณาและสืบพยานต่อไปได้ ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาดังกล่าวมีความล่าช้า

สำหรับในประเทศไทย ไม่ได้มีการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์เงื่อนไขของการปฏิเสธการมาปรากฏต่อศาลของจำเลยเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่กำหนดเงื่อนไขของลักษณะความผิด และโทษของความผิดที่จำเลยได้กระทำไว้เป็นหลักเกณฑ์ที่จะสามารถขออนุญาตต่อศาลไม่มาปรากฏตัวยังศาล โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยทำการขออนุญาตดังกล่าวด้วยการทำเป็นหนังสือให้ให้ความยินยอม เพราะหนังสือให้ให้ความยินยอมดังกล่าวแสดงออกถึงความเข้าใจและรู้ถึงการสละสิทธิดังกล่าว และหากเป็นการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยาน อันเป็นคำถามข้อกฎหมายแล้ว ถือเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาคดีเช่นกัน จึงเห็นควรให้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการให้จำเลยทำหนังสือแสดงความยินยอมในการสละสิทธิไม่เข้าร่วมในการพิจารณาคดีของจำเลย โดยเงื่อนไขดังกล่าวอาจนำไปใช้กับกรณีที่เป็นความผิด เลหุโทษ ความผิดเล็กน้อย ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และเป็นธรรมต่อจำเลย เพราะลักษณะคดีดังกล่าวมิได้เป็นคดีที่มีข้อยุ่งยาก หากสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว ย่อมเป็นผลดีแก่ตัวจำเลยมากที่สุด และผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรมีการกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยต้องกระทำการขออนุญาตเป็นหนังสือให้ให้ความยินยอม เพื่อเป็นการแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจในสิทธิที่ตนได้ทำการสละไปนั้น

นอกจากกรณีการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 230/1 ในชั้นศาลแล้ว ควรนำวิธีการดังกล่าวมาใช้ในกระบวนการก่อนชั้นพิจารณา รวมถึงกรณีการฝากขังผู้ต้องหาที่กระทำความผิด ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย รวมถึงตัวพยานบุคคลในคดีด้วย